

Talousmaantieteen komissio porttina kansainväliseen tutkijayhteisöön ja tutkimusyhteistyöhön

Nykyisin on itsestään selvää, että jatko-opiskelijat käyvät konferensseissa esittelemässä aikaansaannoksiaan kansainväliselle tutkijayhteisölle. Siitä ei – keski-ikäisestä perspektiivistäni katsoen – kuitenkaan ole kauan, kun asiat eivät olleet näin. Ryhdyin aikanaan tekemään väitöskirjaa perinteeltään opetuspainotteisella talousmaantieteen laitoksella Helsingin kauppakorkeakoulussa. Tulin lähteneeksi IGU:n järjestämään konferenssiin toisen jatko-opintovuoteni jälkeen sattumalta, kun katseeni osui professorini pöydän nurkalle postissa tulleeseen *Industrial Change* -komission konferenssikutsumiin. Tasmaniassa järjestetyn konferenssin teema oli sama kuin projektin, jossa työskentelin ennen kuin ryhdyin varsinaisesti kirjoittamaan väitöskirjaani. Kutsu, *call for papers*, taisi olla vaaleankeltaiselle paperille kopioitu moniste – sellaisia ne olivat silloin. Oli vuosi 1988.

Ensimmäisen konferenssinsa muistaa. Apuraha ropsahti ketterästi. Kysyin kesähelteillä paperin kimpussa ährätessäni vastaan tulleelta tutulta tutkijalta, voisiko hän kommentoida työtäni, kun olin ensimmäistä kertaa asialla. No ei... Oli kai outo ajatus, ei ollut totuttu. Kansainväliset konferenssit olivat vielä vieras foorumi. Olin Tasmaniassa nuorin osanottaja. Toinen nuori, britti, tuli väitöskirjapalkintoaan vastaanottamaan. Kolmas, hollantilainen, esitti yhteispaperin professorinsa kanssa ja oli pian väittelemässä. Neljäs, australialainen, oli hankkinut kokemusta liike-elämässä ennen jatko-opintoja. Paikallisia jatko-opiskelijoita oli avustavissa tehtävissä (näin muistelen, ohjelmaa ei löydy netistä). Olin pää pyörällä, imin keskusteluista niin paljon kuin pystyin, opin paljon – myös siitä sosiaalisesta prosessista, jossa joistakin ajatteli joista tehdään tähtiä, joilta muut omaksuvat trendit. Konferenssiyhteyksiä, *residential conference*, antoi mahdollisuuden kuunnella keskusteluja ja esittää kysymyksiä alkaen aamiaispöytäkeskusteluista sessioiden kautta illanistujaiskeskusteluihin saakka viiden päivän ajan. Professorit, joiden nimiä tunsin kirjallisuudesta, kertoivat kenen tekstejä heidän mielestään kannatti lukea.

Konferenssiin kannettiin muille osallistujille monistettu kopio esitettävistä paperista ja paluumatkalla samaan tilaan laukussa mahtuivat muiden esittämät paperit. Niitä luettiin jo konferenssin aikana. Puhuin jotakin rakennemuutoksesta suomalaisissa kaupungeissa. Sain myönteisiä kommentteja ja minulta kysyttiin nuoriso-osastomielipiteitä vielä päätösesiossa. Tuntui, että minut otettiin huomioon. Tuntui hyvältä. Menin uudelleen. Ahkeruus palkittiin: lähettää lisensiaatti-

na sain kutsun komission seuraavalle nelivuotis-kaudelle täysjäseneksi (täysjäseniä ryhdyttiin myöhemmin kutsumaan johtoryhmäksi). Iällä ei ollut väliä. Päinvastoin, uskoisin kokeneen väen pitäneen hyvänä, että mukaan saatiin uutta verta. Myös konferensseihin toivottiin jatko-opiskelijoita ja nuoria väitelleitä.

Toimin *Commission on the Organisation of Industrial Space* -komission johtoryhmässä kaksi kautta (1992–1996 ja 1997–2000). Ryhmä päätti komission nelivuotiskauden tutkimusohjelmasta, valitsi vuosittaisen konferenssin paikallisen organisaattorin ja sijaintipaikan, jonka tuli osaltaan houkuttaa sopiva määrä osallistujia. Samoin ryhmä valitsi tutkimusohjelman teemojen vastuuhenkilöt, jotka vastasivat konferenssien tieteellisestä ohjelmasta ja niiden pohjalta syntyvistä julkaisuista. Julkaisut olivat useimmiten kirjoja, mutta myös eritasoisten julkaisusarjojen erikoisnumeroita. Teema valittaessa oli ensiarvoisen tärkeää olla ajan tasalla tutkimuksen eturintaman suhteen, sillä konferenssien saama huomio oli suoraa seurausta teemojen ajankohtaisuudesta. Ei saanut olla ajasta jäljessä – muttei myöskään etuajassa. Esimerkiksi vuonna 1994 Budapestissa järjestetyssä konferenssissa, jonka yhtenä teemana oli ”jälkiosialistinen transitio” ja toisena ”ympäristön ja talouden suhteet”, emme saaneet jälkimmäisestä teemasta montakaan esitystä. Tuolle teemalle alamme tiedeyhteisö ei vielä ollut valmis.

Osallistujia oli laidasta laitaan – monet edelleen merkittävät länsimaiset tutkijat tulivat tutuiksi. Toisaalta IGU:n hengen mukaista oli, että osallistumista entisistä sosialistisista maista ja kehitysmaista tuettiin. Saimme käsityksen tutkijan arjesta erilaisissa institutionaalisissa ympäristöissä (esimerkiksi puolalainen yliopistoväki ei olisi aikoinaan selvinnyt hengissä, ellei olisi hankkinut elantoa yhdellä tai kahdella ansiotyöllä yliopistotyön ohella). Keskusteltiin myös siitä, voisiko komissio organisoida hieman vanhentuneiden oppikirjojen toimittamisen kehitysmaihin. En koskaan ehdottanut konferenssin järjestämistä Suomessa, mutta vastasin kahden konferenssin tieteellisestä ohjelmasta ja muutamista julkaisuista. Oli erittäin hyödyllistä oppia hahmottamaan, miten rakennetaan kiinnostava ja toimiva konferenssi-ohjelma. Opin myös näkemään, minkälaisissa konferenssi-papereissa oli ainesta työstettäväksi julkaisuksi, sain kokemusta tällaisten tekstien editoimisesta, toimimisesta kustantajien kanssa, teemanumeron toimittamisesta, ja niin edelleen. Nämä olivat avartavia kokemuksia.

Oliko toiminta kansainvälistä huippua? Ei kautta linjan, mutta monissa komission julkaisuissa tutkimuskeskusteluja vietiin aidosti eteenpäin ja ne huomioitiin alan kirjallisuudessa. Eräät kansainvälisesti noteeratut tulokset ovat lähtöisin komissiossa alkunsa saaneesta tutkimusyhteistyöstä. Osittain tuotanto oli luonnollisesti myös keskin-kertaista konferenssijulkaisemista. Komissio oli minulle tapa osallistua toiminnan kehittämiseen, ja opin IGU-ajastani paljon. Konferenssiin osallistuminen oli huomattavasti intensiivisempää ja antoisampaa, kun sitä oli ollut itse ideoimassa, ja erityisesti kun sai ohjelman laatimisen vastuulleen kutsukirjeistä lähtien. Kokemukset madalsivat kynnystä järjestää kutsuseminaareja, työpajoja tai konferenssisessioita myöhemmin. Intensiivisestä muiden töiden kommentoimisesta on ollut hyötyä esimerkiksi opinnäytteiden ohjauksessa ja toimistustyössä. Jouduin esiintymään julkisesti ja tulinpa kerran komission edustajana ohimennen haastatelluksi kiinalaiselle paikalliskanavallekin. Vuodet opettivat myös sukupolvien kiertoa: kun oma kokemukseni karttui, minulla oli puolestani mahdollisuus jakaa oppimaani, tukea nuorempien sosiaalistumista kansainväliseen tutkijayhteisöön ja edesauttaa heidän julkaisutoimintaansa.

Nämä olivat erityisen tärkeitä kokemuksia nuorena. Moniin tutkijoihin, joihin tutustuin IGU-vuosien aikana, minulla on vieläkin lämpimät suhteet. Kokemus on erilainen juuri *residential*-tyyppisten konferenssien intensiivisyyden vuoksi. Massakon-

ferenssit – ääriesimerkkiä alallamme edustavat AAG:n vuosikonferenssit – palvelevat toisenlaisia tarpeita: ne ovat ”messuja” joissa näytetään ja nähdään, mitä alalla tapahtuu. Pienemmässä konferenssissa tarjoutuu mahdollisuus viettää laatu-aikaa useampien tutkijoiden kanssa ja tutustua heihin paremmin. Mutta aika aikaa kutakin. Järjestettyäni konferenssin vuonna 2001 Torinossa koin, että ”tämä on nyt nähty”. Olin tuolloin jättäytynyt johdoryhmästä ja toimin muutaman vuoden ”kirjeenvaihtajajäsenenä”. Tunsin toiminnan formaatin ja katsoin, etten enää ollut motivoitunut panostamaan siihen. Muistan silti unioni-vuoteni kuin eilisen. Vuosiluvut kertovat, että tuosta toiminnasta on jo kauan. Tieteellisessä kanssakäymisessä eivät kuitenkaan perusasiat ole muuttuneet. Sen takia pidän näitä vuosia edelleen erittäin arvokkaina. Komissio oli minun tutkijankouluni.

Itse kukin voi valita oman reittinsä kansainväliseen tutkijayhteisöön ja tutkimusyhteistyöhön. IGU on yksi vaihtoehto: sinä ja minä. Mikäli unionissa on puutteita, sen toimintaa voi kehittää. Tärkeille maantieteen tutkimusaloille voi ehdottaa uusia komissioita. Ja korkeimpaan johtoon voidaan Markku Löytösen ja Jarkko Saarisen jälkeen äänestää edelleen suomalaisia – vaikkapa sinut?

PÄIVI OINAS

Taloustaantiede,

Turun kauppa- ja korkeakoulu,

Turun yliopisto